

Werkgroep Stadswandelingen

1. Inleiding

Op vrijdagavond 17 juni 1977 vond de eerste historische stadswandeling plaats. In de loop van 40 jaar heeft het wandelaanbod, de planning en de inhoud op een natuurlijke manier vorm gekregen. Tot een aantal jaar geleden bestond deze werkgroep uit zeer ervaren gidsen met een schat aan kennis over de geschiedenis van Hoorn. Kwaliteit van het aanbod was automatisch verzekerd. Sommige gidsen waren al twintig jaar actief betrokken bij de vereniging en hadden naast het gidsen diverse bestuursfuncties bekleed. Het is niet verwonderlijk dat de doelstellingen van de vereniging daarmee praktisch in het DNA van de gidsengroep zaten verweven.

In 2018 stond de werkgroep voor een nieuwe situatie als gevolg van uitstroom van deze waardevolle ervaren gidsen en een organisatie die nog niet optimaal is toegerust voor de nieuwe instroom. Dit leidde tot een aantal actiepunten.

- Werven en opleiden van nieuwe gidsen.
- Borgen van kennis/informatie in logische eenheden per wandeling.
- Digitaal toegankelijk maken van deze informatie in de Cloud.
- Een duidelijke organisatie inrichting die faciliteert dat vrijwilligers zo zelfstandig mogelijk taken naar zich toe kunnen trekken.

Beleid gaat over doelen en middelen. In hoofdstuk 2 worden de doelen van de werkgroep uitgewerkt. Oftewel; Wat willen we? Hoofdstukken 3 t/m 8 gaan over de middelen waarmee we die doelen bereiken. Oftewel; Hoe doen we dat? Vertrekpunt van deze beleidsuitwerking is de manier waarop de wandelingen tot 2019 werden georganiseerd.

2. Historische rondleidingen

Erfgoed Educatie verzorgt activiteiten voor inwoners van Hoorn (=doelgroep) om draagvlak te creëren voor een zorgvuldige omgang met het erfgoed in Hoorn. Bijvoorbeeld in de vorm van gratis historische rondleidingen. Deze worden verzorgd door vrijwillige gidsen in een aparte werkgroep Stadswandelingen.

Missie

Vereniging Oud Hoorn stimuleert het behoud, de ontwikkeling en het verbreiden van kennis over het historisch en monumentaal erfgoed binnen de gemeente Hoorn, zowel materieel als immaterieel

Wandelaanbod

Het wandelaanbod bestaat uit vijf standaard wandelingen en een jaarlijks te bepalen themawandeling.

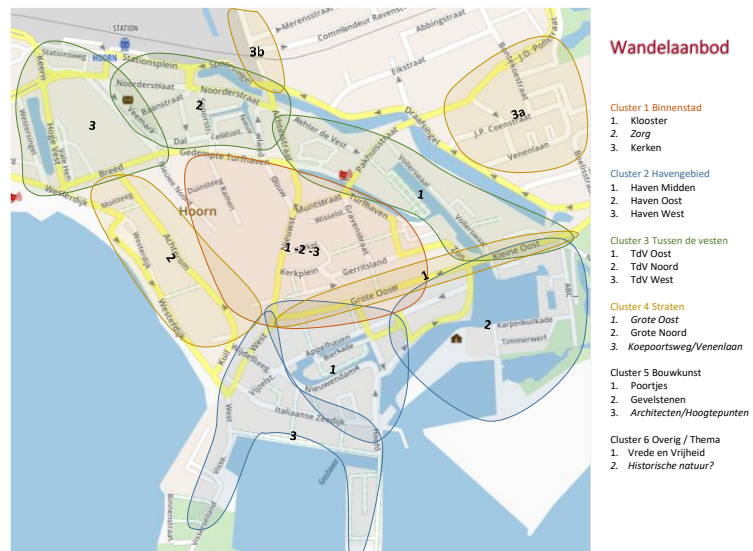
Een wandeling duurt tussen de 60 en 90 minuten. Dit betekent dat soms niet alle relevante objecten in één route/wandeling gepland kunnen worden. Je kunt bijvoorbeeld in de 'Kerkenpad Wandeling' niet alle kerken/kapellen bezoeken én deze voldoende toelichten. Dit borgen we door primair voor een bepaald gebied te kiezen en daar eventueel (secundair) het thema aan te koppelen.

De historische waarde van Hoorn concentreert zich met name in de binnenstad. De geografische spreiding van het wandelaanbod wordt geborgd door de gehele oppervlakte van de binnenstad volgens een vast schema te bezoeken.

De vereniging staat midden in de maatschappij waar op verschillende momenten, verschillende thema's spelen. De jaarlijkse programmering biedt ruimte voor een themawandeling die past binnen de doelstellingen van de vereniging.

De Tuinenwandeling is de enige wandeling die ieder jaar terugkomt en stevast de meeste gasten trekt (gluren bij de burens). De informatieve component blijkt in de praktijk te klein te zijn om te voldoen aan de doelstellingen van de vereniging. Populariteit van een activiteit kan niet leidend zijn bij de programmakeuze. Na de stijlbreuk in 2020 en 2021 vanwege de pandemie kan in 2022 een alternatief of aanvullend aanbod overwogen worden. B.v. in samenwerking met 'Groei en Bloei Hoorn' een thematische rondleiding langs monumentale bomen en/of historische plantsoenen.

Van de schuingedrukte wandelingen is in 2021 nog geen digitale studiegids aanwezig of dient deze nog gerevisieerd te worden.

Wandelplanning

Een systematisch roulerend systeem van rondleidingen doet optimaal recht aan de doelstellingen van de vereniging. Uit ieder cluster wordt volgens een vaste volgorde jaarlijks een rondleiding geprogrammeerd. Dit houdt in dat minimaal vijf wandelingen een plek in het zomerprogramma vinden. De indeling wordt zo gekozen dat er zo min mogelijk overlappingen zijn. T.b.v. publicitaire variatie kunnen de namen van de wandelingen variëren zonder dat er veel aan de inhoud verandert. Sommige namen echter zijn iconisch (klooster, wallen, hofjes) en trekken juist veel inwoners aan. De indeling is zo gekozen dat er zo min mogelijk overlappingen zijn.

Cluster	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3
1. Mens en maatschappij	Klooster	Zorg	Kerken
2. Haven	Haven Midden	Haven Oost	Haven West
3. Tussen de Vesten	TdV Oost; Wallen	TdV Noord; Hofjes	TdV West: Noorderkerk
4. Straten	Grote Oost	Grote Noord	Koepoortsweg/Venenlaan
5. Bouwkunst	Gevelstenen	Poortjes	Architecten/Hoogtepunten
6. Thema	Vrede & Vrijheid (om de 5 jaar)	Historische natuur?	

Van de schuingedrukte wandelingen is in 2021 nog geen digitale studiegids aanwezig of deze dient gerevisieerd te worden.

Inhoud

Historische rondleidingen kunnen differentiëren naar doelgroep en functie. Zo richt een commerciële wandeling zich op een doelgroep die vooral een gezellige tijd in de stad wil beleven. De deelnemers komen van buiten Hoorn/Nederland en hebben relatief minder specifieke voorkennis.

De doelgroep van VOH bestaat uit inwoners van de gemeente Hoorn met geen, enige of veel voorkennis. Zij hebben andere verwachtingen van een historische rondleiding dan b.v. een toerist.

Vereniging Oud Hoorn heeft naast een andere doelgroep ook een ander oogmerk. De primaire functie van de wandelingen is het creëren van draagvlak voor een zorgvuldige omgang met het erfgoed van de stad. Dit uitgangspunt leidt tot de volgende inhoud;

Onderwerpen materieel erfgoed

- Het oorspronkelijke landschap
- De stedenbouwkundige ontwikkelingen tot de huidige ruimtelijke indeling.
  - De herkomst van de straatnamen
  - Specifieke landschappelijke elementen (b.v. een dijk, wal of gracht)
  - De invloed van economische aspecten op de ruimtelijke indeling (b.v. de aanwezigheid van een markt, poort, beroepsgroep)
  - Algemene geschiedenis van Hoorn m.b.t. stedenbouwkundige ontwikkeling
  - Relevante algemene culturele geschiedenis
- T.a.v. belangrijke historische objecten; huizen, instellingen, poorten e.d.
  - De bouwstijl / architectuur
  - De bouwkundige geschiedenis
  - De functies en bewoners van het object
  - Relevante geschiedenis van Hoorn m.b.t. de aanblik van het object. (b.v. duiding van de gevelsteen)
  - Relevante geschiedenis van Hoorn m.b.t. de functie van het object. (b.v. wezen zorg in Hoorn, vergaderruimte Statencollege)
  - Relevante algemene culturele geschiedenis. (b.v. Opstand, moedernegotie)

Onderwerpen immaterieel erfgoed

- Biografieën van beroemde Horinezen
    - Relevante algemene geschiedenis (b.v. Liorne – fluitschip)
  - Bijzondere gebeurtenissen en anekdotes
  - Het belang van stadsherstel; panden in eigendom van Stichting Monumenten Oud Hoorn
- Bovenstaande onderwerpen en thema's komen in de wandelingen in wisselende verhoudingen aan bod. Voorbeeld; 'Het oorspronkelijke landschap' heeft voor de Kloosterwandeling i.v.m. de gronduitgifte meer relevantie dan voor de Zorgwandeling terwijl ze wel ongeveer hetzelfde gebied bestrijken.

Extra activiteiten

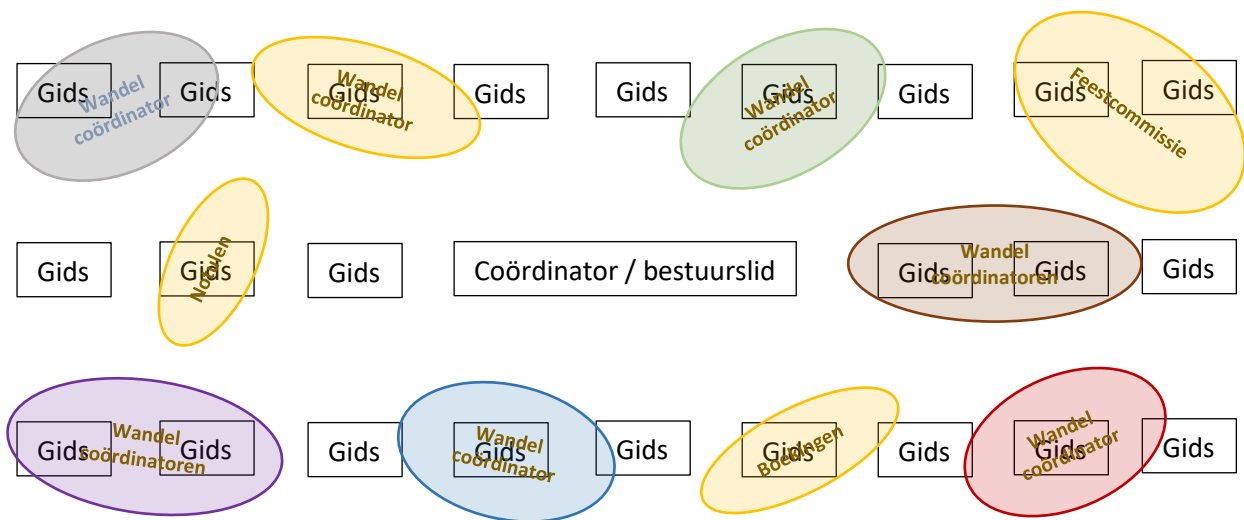
De vereniging hecht aan een betrouwbare en deskundige uitstraling naar derden (Toekomstvisie 2018). Extra activiteiten met een meerwaarde voor de wandeling of de vereniging kunnen zijn;

- Een bezoek aan een historisch object dat aansluit bij het thema.
- Een bezoek aan het verenigingsgebouw aan het einde van één zomeravondwandeling.
- Een karakter dat centraal staat in een themawandeling welke in kostuum kan afroepen, onderweg iets demonstreren of aanbieden.

3. Organisatie

Inrichting

De organisatie inrichting zal zoveel mogelijk ruimte bieden aan de ontwikkelingsbehoeften van de vrijwilliger. We werken daarom met een plat organisatie-model. Dat is met name succesvol in kleinere – én vrijwilligers organisaties. Gidsen kunnen binnen de werkgroep flexibel en naar behoefte extra taken naar zich toe trekken.

De wg-coördinator neemt deel aan het bestuur, is beslissingsbevoegd over- en operationeel verantwoordelijk voor de werkgroep Stadswandelingen. Een directe vertegenwoordiging in het bestuur zorgt voor korte communicatielijnen zonder ruis. De coördinator houdt het bestuur op de hoogte van de activiteiten door tussentijdse verslaglegging of het agenderen van belangrijke thema's in de bestuursvergaderingen. Relevante onderwerpen uit de bestuursvergadering worden meegenomen naar overlegsituaties in de werkgroep.

Gezamenlijk met de gidsen van de werkgroep draagt de wg-coördinator zorg voor een goede kwaliteit van de historische stadswandelingen conform de doelstellingen van de vereniging.

Beschrijving

De werkgroep Stadswandelingen heeft in vergelijking met andere werkgroepen binnen de vereniging relatief weinig contactmomenten. Het is belangrijk dat procedures en taken duidelijk omschreven zijn. Dat geeft rust in de groep en zorgt er voor dat vrijwilligers zich zo zelfstandig mogelijk kunnen voorbereiden. Naast deze beleidsuitwerking dragen de volgende beschrijvingen daar aan bij;

- Taakomschrijving gids en de Handleiding gidsvaardigheden
- Taakomschrijving wandelcoördinator
- Taakomschrijving wg-coördinator
- Beleid privé rondleidingen
- Promotie stadswandelingen
  - Handleiding sitebeheer activiteiten
  - Handleiding inloggen beeldbank
  - Handleiding publicatie cultuur hoorn
  - Handleiding promotiekaarten

4. Informatie/Leerinhouden

De leerinhouden staan per gebied/wandeling in afzonderlijke studiegidsen aangevuld met relevante thema informatie. In het najaarsoverleg wordt het programma van het volgende jaar gecommuniceerd met de gidsengroep. Aansluitend actualiseren de wg-coördinator en de wandelcoördinator de studiegids met bijbehorende thema informatie. De wg-coördinator heeft de eindredactie over de studiegidsen. Tevens plannen zij de datums van de studiegroepen. Gedurende de winter organiseert iedere wandelcoördinator drie studiebijeenkomsten in de stad voor alle gidsen. De actuele studiegids wordt uiterlijk twee weken voorafgaand aan de eerste studiegroep bijeenkomst in de Cloud gepubliceerd.

Deze manier van documenteren heeft een aantal voordelen:

- Borging van kwaliteit: Gidsen krijgen de mogelijkheid zich diepgaand te informeren over het gebied waar zij hun gasten rondleiden. Het doet recht aan de waarden van de vereniging (deskundigheid en betrouwbaarheid) indien gidsen kunnen inspelen op vragen van gasten.
- Het vraagt nauwelijks inspanning om in hetzelfde gebied bij de volgende toerbeurt het accent op een ander thema te leggen. De studiegids hoeft niet iedere toerbeurt opnieuw samengesteld te worden.
- Het biedt gidsen de mogelijkheid om eigen accenten te leggen. Het verhaal van de gids zal altijd ook een persoonlijk verhaal zijn.
- De informatie is per gebied gecategoriseerd en daardoor makkelijk terug te vinden en te gebruiken voor b.v. het ontwerp van een nieuwe themawandeling.

Het samenstellen van een studiegids vraagt heel veel tijd. In 2020 waren 9 van de 16 standaard-wandelingen volgens de nieuwe format digitaal beschikbaar. Indien mogelijk wordt de informatie door een ervaren gids gecontroleerd.

5. Informatiebeheer

Voor een efficiënte informatie-uitwisseling is gekozen voor een digitale omgeving in de Cloud. Het is belangrijk dat alle gidsen toegang hebben tot de leerinhouden van de wandelingen (Zie 4) om zich optimaal voor te bereiden. De wg-coördinator draagt zorg voor een overzichtelijke mappenstructuur en voorkomt bestandsvervuiling. De inhoud is actueel/relevant en is voor de vrijwilligers toegankelijk door een juiste toekenning van gebruikersrechten. Middels de Excel sheet 'Seizoenoverzicht' is in één oogopslag te zien welke wandelingen op welk moment met welke wandelcoördinator en gidsen plaatsvinden. De wg-coördinator verwerkt hierop de tussentijdse aanpassingen waardoor het gedurende het seizoen altijd een actueel beeld geeft. Iedere wandeling telt de coördinator welke vrijwilligers daadwerkelijk gidsen en hoeveel gasten er totaal meelopen. Om onderlinge vergelijking en competitie te voorkomen, wordt niet geregistreerd hoeveel gasten er per gids meelopen. Aan het eind van het seizoen geeft dit overzicht een juiste en volledige weergave van het uitgevoerde programma, het aantal gasten per wandeling en het aantal wandelingen per gids. Deze gegevens worden gebruikt voor verslaglegging op de site en aan het bestuur.

6. Detachering

Intern

Vanuit de vereniging wordt af en toe een beroep op de werkgroep gedaan om speciale gebeurtenissen te ondersteunen met een stadswandeling. Bijvoorbeeld bij een jubileum als VOH 100

jaar of Bas Baltus 25 jaar. De coördinator beoordeelt de haalbaarheid van het verzoek. Er moeten b.v. minimaal tien objecten in de stad aan het thema te koppelen zijn en deze moeten op redelijke loopafstand te bezichtigen zijn. Zo niet, dan is een lezing of presentatie als medium meer van toepassing. Daarna zijn er twee mogelijkheden;

- De initiator stelt zelf een studiegids samen, presenteert het project in het gidsenoverleg. Gidsen kunnen daarna op de wandeling intekenen. De initiator houdt de verantwoordelijkheid en zorgt zelfstandig voor de organisatie en uitvoering van het project.
- De initiator werft zelf in de werkgroep een aantal gidsen die mee willen helpen het project vorm te geven.

Extern

VOH werkt regelmatig samen met andere organisaties die het behoud van erfgoed nastreven. De gidsengroep wordt b.v. benaderd voor Open Monumentendag; Iedere 2e zaterdag in september zijn gastvrouwen/–heren nodig die globale informatie verstrekken en gidsen met diepgaande kennis over de opengestelde monumenten. Rond juni is de behoefte duidelijk en wordt deze vraag door de afgevaardigde via de mail in de gidsengroep uitgezet.

Ook anderen maken graag gebruik van onze expertise. Bijvoorbeeld als ondersteuning bij een wijkproject, verzoeken van de gemeenteraad, organisatie van een stadsquiz, etc.

De projectaanvraag komt binnen bij de wg-coördinator. Deze beoordeelt of het doel van de activiteit overeenkomt met de doelstellingen van Vereniging Oud Hoorn. De wg-coördinator stuurt de aanvraag door naar de gidsen. Gidsen nemen zelf contact op met de aanvrager. Daarna blijft de initiator verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van het project.

7. Promotie

De programmering van de rondleidingen met datums en tijden, wordt ieder jaar opnieuw bepaald. De opkomst bij onze activiteiten is daarmee volledig afhankelijk van promotie. Dit geldt ook voor de andere diensten binnen de groep Erfgoededucatie; Cursus, Jeugd, Lezingen en Tentoonstellingen. Het doel van de in te zetten middelen is om zo veel mogelijk inwoners van Hoorn actief te benaderen en te informeren. De wg-coördinator maakt daarbij gebruik van de volgende media:

- Kwartaalblad
- De site van VOH
- De nieuwsbrief aan de leden VOH
- Promotiekaarten
- Persberichten
- Facebook
- Raambiljetten
- De site van Cultuur Hoorn/ Narrowcasting
- Informatiegids Mooi Hoorn

8. Financiën

Wandelcoördinatoren die materialen willen huren/aanschaffen leggen hun verzoek neer bij de wg-coördinator.

Het bestuur neemt jaarlijks in de begroting een bedrag op om de onkostenvergoedingen, deskundigheidsbevordering, verzekeringen en attenties voor de vrijwilligers te dekken. Voor iedere vrijwilliger is jaarlijks een bedrag beschikbaar voor een gezamenlijke activiteit. Dit bedrag is niet overdraagbaar. De feestcommissie van de werkgroep bepaalt de inhoud.